

Sygn. VPa 264/11

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Leżańska (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Łapińska

SSR del. Marcin Wojciechowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., A. K., M. Ł., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P.

przeciwko pozwanym: (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. i Powiatowi (...) w T.

o wynagrodzenie

na skutek apelacji pozwanych: Powiatu (...) w T. i (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Maz. IV Wydziału Pracy z dnia 1 lipca 2011r. sygn. IV P 627/08

postanawia:

A) uchyla wyrok Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim IV Wydziału Pracy z dnia 1 lipca 2011 roku, wydany w sprawie sygn. akt IV P 627/08 w stosunku do powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., A. K., M. Ł., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. i umarza postępowanie w sprawie;

B) zasądza na rzecz pozwanego Powiatu (...) w T. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od powodów: M. Ł. oraz A. K. kwotę po **4.234,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 2.417,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego;

C) zasądza na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. kwotę po **4.234,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 2.417,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego;

II

A) zasądza na rzecz pozwanego Powiatu (...) w T. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego od powodów: M. Ł. oraz A. K. kwotę po **3.360,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 900,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą;

B) zasądza na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego od powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. kwotę po **3.360,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 900,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą;

III orzec o zwrocie wyegzekwowanego świadczenia i z tego tytułu zasądza:

A) na rzecz pozwanego Powiatu (...) w T. od powodów: M. Ł. kwotę **16.070,98** (szesnaście tysięcy siedemdziesiąt złotych dziewięćdziesiąt osiem groszy) oraz A. K. kwotę **16.122,99** (szesnaście tysięcy sto dwadzieścia dwa złote dziewięćdziesiąt dziewięć groszy);

B) na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. od powodów:

- A. A. kwotę **16.532,83** złotych;

- R. A. kwotę **16.211,76** złotych;

- M. D. kwotę **16.211,76** złotych;

- K. A. kwotę **15.321,10** złotych;

- A. B. kwotę **15.321,07** złotych;

- E. F. kwotę **16.211,76** złotych;

- A. C. kwotę **16.211,76** złotych;

- S. G. kwotę **15.799,83** złotych;

- D. G. kwotę **15.406,22** złote;

- T. K. kwotę **15.602,19** złotych;

- M. K. kwotę **18.694,65** złotych;

- M. M. (1) kwotę **16.339,83** złote;

- E. P. kwotę **16.211,76** złotych;

- J. R. (1) kwotę **16.211,76** złotych;

- J. R. (2) kwotę **15.406,22** złote;

- H. S. kwotę **19.684,03** złote;

- R. Ś. kwotę **15.602,19** złotych;

- K. W. kwotę **15.406,22** złotych;

- A. W. kwotę **16.121,75** złotych;

- M. Ż. kwotę **15.406,22** złotych;

- J. P. kwotę **19.684,03** złote;

C) oddała wniosek w pozostałej części.

Sygn. akt V Pa 264/11

UZASADNIENIE

Powodowie: A. A., R. A., M. Ż., J. P., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., A. K., M. Ł., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W. domagali się od pozwanych (...) Sp. z o.o. w T. albo Powiatu (...) zapłaty wyrównania wynagrodzenia za pracę.

Rozpatrujący sprawę **Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim wyrokiem z dnia 1 lipca 2011 r.**, sygn. IV P 627/08, **uwzględnił powództwa** po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych. Powodowie byli pracownikami Szpitala (...) w T., z dniem 1 lipca 2009 r. na zasadzie art. 23⁽¹⁾ k.p. zostali przejęci przez (...). Nie dotyczyło to A. K., H. L. i M. Ł., którzy przed dniem 1 lipca 2009 r. rozwiązali swe stosunki pracy ze szpitalem, którzy swych roszczeń dochodzili od organu założycielskiego - Powiatu (...).

W końcu roku 2007 r., wobec planowanej zmiany w regulacji czasu pracy lekarzy z dniem 1 stycznia 2008 r. pracodawca podjął działania w celu zabezpieczenia możliwości udzielania świadczeń medycznych. Lekarzom zatrudnionym w szpitalu proponowano podpisanie klauzuli „opt-out”, jednak uzależniali oni zgodę od podwyżek wynagrodzenia, nie zgadzali się także na propozycję przejścia na kontrakty lub pracy w systemie równoważnym. Pod koniec grudnia 2007 r. przewidywano możliwość ewakuacji pacjentów w przypadku braku całodobowej opieki medycznej, ryzyko takie rozważano także na początku stycznia 2008 r. W dniu 2 stycznia 2008 r. (...) oraz Dyrekcja Szpitala (...) w T. i Starosta Powiatu ustalili zgodę na podpisanie klauzul „opt-out”. Dyrekcja szpitala zaproponowała podwyżkę wynagrodzenia zasadniczego o 700 zł od 1 stycznia 2008 r., a następnie podwyżki co kwartał tak, by od 1 kwietnia 2008 r. wynagrodzenie lekarzy wzrosło do wysokości 1,9 przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ubiegły rok, od 1 lipca 2008 r. i od 1 września 2008 r. każdorazowo o 0,3 tego wynagrodzenia tak, by od 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenie lekarza specjalisty wynosiło 2,5 przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, lekarza z I stopniem specjalizacji oraz pod drugim roku szkolenia specjalizacyjnego - 2,35 a lekarza bez specjalizacji 2,15. Dyrektor zobowiązał się do podpisania aneksów do dnia 31 stycznia 2008 r. do godziny 14.35 na podstawie wzorów opracowanych przez stronę pracowniczą do 10.00 tego dnia. Projekty zostały przedstawione, strona pracodawcy przygotowała natomiast oświadczenia o zgodzie na klauzulę opt-out oraz podwyżce o 700 zł. Strona pracownicza taką propozycję odrzuciła, żądając warunków uprzednio uzgodnionych. Przewodniczący zespołu negocjacyjnego przesłał do dyrekcji szpitala faks, w którym wskazano, że nie zaoferowanie lekarzom aneksów zgodnych z porozumieniem stanowi niewykonanie zobowiązania i może doprowadzić do konieczności ewakuacji szpitala.

W dniu 4 stycznia 2008 r. wstrzymano przyjęcia nowych pacjentów i kontaktowano się z innymi placówkami w celu ewentualnego przekazania im obecnych pacjentów. Kontynuowano także rozmowy z przedstawicielami związków zawodowych. Dyrekcja stała na stanowisku, że porozumienie z dnia 2 stycznia 2008 r. nie zobowiązywało do określonej wysokości podwyżek od 1 kwietnia 2008 r.. a jedynie do rozmów w tej kwestii. Na podwyżki w takiej wysokości Szpitala - jak wskazywali przedstawiciele pracodawcy - nie stać. Próbowano jeszcze negocjować w godzinach popołudniowych 4 stycznia 2008 r., ale nie uzgodniono stanowiska. Przedstawiciele pracowników zgodzili się obradować jeszcze w dniu następnym.

Po upływie około pół godziny po przerwaniu rozmów przed gabinetem Dyrektora zebrał się tłum pracowników, domagających się zakończenia negocjacji jeszcze tego dnia i podpisania aneksów. Pojawiły się przed szpitalem media (wozy transmisyjne telewizji). Po godzinie 20 do gabinetu Dyrektora weszli przedstawiciele Zespołu (...), którym zaproponowano dalsze rozmowy. W odpowiedzi zażądali oni decyzji o zawarciu aneksów w ciągu 30 minut. O godzinie

20.25 weszli do gabinetu dwaj główni negocjatorzy grożąc, że jeśli w ciągu 5 minut nie zostaną zawarte aneksy, to personel odejdzie od łóżek pacjentów, a Starosta będzie ich znieczulał. Groźby powtarzali co minutę.

Obradujący w gabinecie Dyrektor Szpitala, członkowie Zarządu Powiatu i Starosta obawiali się ewakuacji pacjentów. Tylko Starosta opowiedział się w głosowaniu za tym wariantem, czyli za ewakuacją szpitala. Pozwani uzyskali także informację od Naczelnika Wydziału (...) Szpitala o możliwości uchylecia się od zawartych pod przymusem aneksów i z takim założeniem podpisano aneksy w dniu 4 stycznia 2008 r. w godzinach wieczornych.

W dniu 29 lutego 2008 r. Dyrektor Szpitala wystąpił do Związku Zawodowego Lekarzy z propozycją zmian porozumienia z dnia 2 stycznia 2008 r. -utrzymania wyłącznie podwyżki o 700 zł, włączenie od 1 marca 2008 r. do wynagrodzenia kwoty 313 zł oraz odstąpienia od tzw. ścieżki dojścia (sukcesywne podwyżki wynagrodzeń co kwartał). Uzasadnienie stanowiła groźba upadku finansowego szpitala w razie pełnej realizacji porozumienia. Związek Zawodowy nie przedstawił w odpowiedzi swego stanowiska.

W dniu 31 marca 2008 r. Dyrektor Szpitala złożył powodom oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczeń zawartych aneksów wobec faktu, że oświadczenie o podwyżkach w zakresie tzw. ścieżki dojścia zostało złożone w stanie realnego zagrożenia życia i zdrowia pacjentów szpitala oraz że decyzja była wymuszona groźbą odejścia od łóżek pacjentów i odmową udzielania dalszych świadczeń medycznych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Swą ocenę Sąd Rejonowy przeprowadził z uwzględnieniem treści art. 87 k.c. i art. 88 k.c. weryfikując, czy szpital skutecznie uchylił się od swoich oświadczeń woli. Zdaniem Sądu nie zaistniały przesłanki występowania groźby. Podpisanie aneksów stanowiło wykonanie zobowiązania, jakie szpital wziął na siebie w porozumieniu z dnia 2 stycznia 2008 r. Ponadto, w ocenie Sądu Rejonowego, pracownicy nie wyartykułowali groźby odejścia od łóżek pacjentów, a jedynie odmawiali pracy powyżej dopuszczalnych norm. Zdaniem Sądu na pracodawcy spoczywał obowiązek takiej organizacji pracy, która eliminowałaby zagrożenie dla zdrowia i życia pacjentów. Do zagrożenia, na które powoływał się pracodawca przy zawieraniu aneksów nie doszło ani 3 ani 4 stycznia, mimo napiętej i nerwowej atmosfery tego drugiego dnia. Lekarze stawiali się w pracy i nie zaprzestali opieki nad chorymi, mimo braku stałego grafiku. Zdaniem Sądu pierwszej instancji nie sposób kwalifikować zachowania pracowników jako groźby także z tego względu, że pracodawca nie sprecyzował w swoim oświadczeniu, którzy z lekarzy i w jaki sposób wyrazili groźbę zaniechania świadczeń medycznych wobec pacjentów.

Apelacje od tego wyroku w zakresie dotyczącym A. K., H. L. i M. Ł. wniósł Powiat (...), w zakresie pozostałych powodów pozwane (...) Centrum (...) **zostały oddalone wyrokiem z dnia 5 czerwca 2012 r.**, sygn. V Pa 264/11 przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Zdaniem Sądu Okręgowego trafnie Sąd Rejonowy uznał, iż groźba odejścia od łóżek oznaczała w rzeczywistości odmowę pracy powyżej ustawowej dopuszczalnej normy czasu pracy. Uprawnieniem lekarzy pozostawała tego rodzaju odmowa i nie można jej oceniać w kategorii groźby bezprawnej. Zatrudnieni lekarze nigdy nie odmówili świadczenia pracy, co czyni bezpodstawnym twierdzenie o realności groźby. Natomiast zgoda na podwyżki z założeniem, że ze względów prawnych nie będą one realizowane, stanowiła działanie rozmyślne, wyrachowane, które miało zapewnić zgody na klauzule „opt-out”. Dodatkowo podkreślenia wymagało, zdaniem Sądu Okręgowego, że pracodawca do 31 marca 2008 r. nie kwestionował skuteczności aneksów. Dopiero nieskuteczność działań zmierzających do uwolnienia się od przyjętych podwyżek spowodowała uchylenie się od skutków oświadczeń woli.

Skargę kasacyjną wywiedli od tego wyroku pełnomocnicy pozwanych, zarzucając naruszenie:

a/ prawa materialnego, a to:

- art. 87 k.c. wobec jego błędnej wykładni i przyjęcia, że działanie zgodne z prawem, ale mające na celu osiągnięcie innego celu, nie jest działaniem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego,

- art. 9 § 1 k.p. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że oświadczenie woli z dnia 4 stycznia 2008 r. było wykonaniem zobowiązania przyjętego w dniu 2 stycznia 2008 r.,

- art. 8 k.p. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że roszczenia płacowe powodów wynikające z aneksów nie naruszały zasad współżycia społecznego, w szczególności zasady sprawiedliwości społecznej, zasady uczciwości czy zasady słuszności.

b/ prawa procesowego:

- art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, w szczególności w granicach zarzutu naruszenia art. 151 k.p. a to błędnej wykładni i przyjęcia, że pracodawca nie może planować wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych, błędnego uznania przez Sąd Rejonowy, że podpisanie aneksów w dniu 4 stycznia 2008 r. było wykonaniem porozumienia z dnia 2 stycznia 2008 r., nierozważenia faktu, że pracodawca podejmował działania w celu zabezpieczenia całodobowej opieki lekarskiej w szpitalu od 1 stycznia 2008 r.,
- art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego,
- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku,
- art. 217 § 2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. przez oddalenie części wniosków dowodowych pozwanego.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 20 maja 2013 roku, wydanym w sprawie sygn. akt I PK 292/12, uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. akt V Pa 264/11, w stosunku do powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., A. K., M. Ł., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. Ś., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż. oraz J. P. i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy wskazał, iż skarga kasacyjna znajduje częściowe uzasadnienie w zakresie zarzutów naruszenia prawa materialnego. Nie znajdują natomiast uzasadnienia zarzuty naruszenia prawa procesowego w takim zakresie, w jakim Sąd Najwyższy w ogóle może je rozpoznać. Nie podlega rozpoznaniu zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a to ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi dokonanymi na potrzeby zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 k.p.c.). Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. jest zdaniem Sądu Najwyższego gołosłowny, albowiem Sąd Okręgowy szczegółowo wyjaśnił podstawę prawną wyroku, umożliwiając szeroką polemikę z argumentami w zakresie zastosowania prawa materialnego. Nie ma także podstaw do kierowania zarzutu nierozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 k.p.c.). Fakt, że Sąd II instancji odmiennie, niż chciałaby tego strona, ocenia określone, szczegółowe, kwestie prawne nie oznacza, że nie rozpoznaje sprawy w granicach apelacji.

Skarga kasacyjna znajduje natomiast uzasadnienie, zdaniem Sądu Najwyższego, z uwagi na naruszenie przez Sąd II instancji art. 87 k.c.

Jak wynika z treści tej normy, kto złożył oświadczenie woli pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, ten może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli z okoliczności wynika, że mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe. Upatrywać tu należy trzech kluczowych elementów, umożliwiających uchylenie się od wadliwego oświadczenia woli. Musi ono zostać złożone w stanie obawy wywołanym u autora pod wpływem groźby i to groźby o charakterze bezprawnym.

Analiza stanu faktycznego niniejszej sprawy wymagała zatem, w ocenie Sądu Najwyższego, w pierwszej kolejności (posługując się kolejnością przesłanek wynikających z art. 87 k.c.) ustalenia, czy pozwany pracodawca działał pod wpływem groźby.

Jak wynika z ustaleń, poczynionych przez Sąd Rejonowy przedstawiciele powodów - członkowie zespołu negocjacyjnego, mimo odłożenia w dniu 4 stycznia 2008 r. rozmów na dzień kolejny, wieczorem weszli do gabinetu dyrektora i udzielili 30 minutowego terminu na zawarcie aneksów. Posłużyli się przy tym argumentem, że w innym wypadku odejdą od łóżek chorych. Sąd Okręgowy nie dokonał odmiennych ustaleń faktycznych, jednak doszedł do odmiennej oceny zakresu i treści groźby użytej przez przedstawicieli zespołu negocjacyjnego. Przyjął mianowicie, że w istocie powodowie nie tyle zamierzali -dając temu wyraz - odstąpić całkowicie od łóżek pacjentów, ile odmawiali zgody na pracę w wymiarze przekraczającym 48 godzin, co nie stanowiło bezpośredniego zagrożenia dla życia pacjentów.

Tego rodzaju ocena stanu faktycznego sprawy i tego rodzaju interpretacja zakresu groźby jest, zdaniem Sądu Najwyższego, nieuprawniona. Dla dokonania oceny, groźby i ustalenia na czym groźba ta polegała należy zbadać całokształt okoliczności, w których oświadczenia pracodawcy zostały złożone. Z okoliczności tych nie wynika, by pracownicy odmawiali świadczenia pracy jedynie powyżej określonego wymiaru czasu pracy w tygodniu. Zagrozili bowiem generalnie odejściem od łóżek pacjentów. Literalnie ujmując te zapowiedzi trudno przyjąć, by miały one jedynie ograniczone znaczenie w sensie przyjętym przez Sąd Okręgowy.

Nie można zapomnieć o okolicznościach towarzyszących takim zapowiedziom. Przedstawiciele powodów - wbrew wcześniejszym ustaleniom -wtargnęli bowiem do gabinetu Dyrektora domagając się zawarcia aneksów w niezwykle krótkim czasie. W tego rodzaju okolicznościach trudno w sposób łagodzący wyklądać treść sformułowania przez nich użyte. Niezależnie od oceny uzasadnienia emocjonalnego podejścia do sprawy niewątpliwie to stronie pracowniczej wypada przypisać zarzut niewłaściwego zachowania. Nie ma zatem podstaw, by tłumaczyć to zachowania w sposób dla niej korzystny.

Także na niekorzyść powodów, zdaniem Sądu Najwyższego, świadczy działanie grupy pracowników, zgromadzonych przed gabinetem Dyrektora pozwanego pracodawcy, która to grupa - stanowiąca część załogi - werbalizowała interes pracowniczy. Sąd Najwyższy wskazał, iż w judykaturze znane są przypadki, w których groźba pochodzi od niezidentyfikowanego kręgu podmiotów. W wyroku z dnia 3 grudnia 1992 r., I ACr 428/92, Sąd Apelacyjny w Łodzi rozpatrywał zagadnienie złożenia pod wpływem groźby oświadczeń woli o odwołaniu z Zarządu spółdzielni. Rada Nadzorcza podjęła swoje uchwały w tej kwestii pod wpływem groźby grupy osób, które w Spółdzielni prowadziły strajk. Zaatakowała ona członków Rady, żądając odwołania Zarządu. Grożono wyrzuceniem przez okno członków Rady i wyniesieniem jej przewodniczącego na widłach. Mimo perswazji przewodniczącego Rady tłum nadal był agresywny i wymusił na członkach Rady umieszczenie punktu w sprawie odwołania Zarządu, na załatwienie tej sprawy wyznaczono (...) minut i wręczono członkom Rady kartki do głosowania. Pod presją demonstrujących i w ich obecności (...) przeprowadziła tajne głosowanie nad odwołaniem Zarządu i wynikiem głosów 9 do 3 przy jednym wstrzymującym się Zarząd został odwołany. Sąd Apelacyjny, podobnie zresztą jak w I instancji Sąd Wojewódzki uznał, że oświadczenie woli Rady zostało złożone pod wpływem bezprawnej groźby w rozumieniu art. 87 k.c.

Podobieństwo tego stanu faktycznego, pomijając elementy przymusu fizycznego, do stanu faktycznego rozważanego w niniejszej sprawie pozostaje, zdaniem Sądu Najwyższego, aż nadto oczywiste. Elementy takie, jak wtargnięcie do pomieszczenia, wyznaczenie czasu na podjęcie decyzji o określonej treści oraz groźby zastosowania określonych środków (tu o charakterze psychicznym a nie fizycznym) w razie zaniechania podjęcia oczekiwanych działań wyznaczają identyczny schemat postępowania. Także w niniejszej sprawie, jak w sprawie I ACr 428/92, groźba pochodziła od bliżej nie określonej grupy osób (pracowników szpitala zgromadzonych przed gabinetem Dyrektora), co także nie przeszkadza przyjęciu, że pracodawca działał pod jej wpływem. Nie ma zatem racji bytu, zdaniem Sądu Najwyższego, użyty w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego argument, że pracodawca nie wskazał, od kogo konkretnie pochodził przymus.

Ustalenie, że w istocie zarówno przedstawiciele pracowników, jak i sami pracownicy groźbą skłonili pracodawcę do przyznania podwyżek, uprawnia do badania kolejnego elementu definicji groźby jako wady oświadczenia woli. Ustawodawca wymaga w art. 87 k.c. by groźba miała charakter bezprawny.

Szeroko do tego zagadnienia z perspektywy specyfiki zawodów wykonywanych przez powodów odnosi się Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. I BP 9/11. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podzielił przyjęte tam stanowisko, że groźba lekarzy „odejścia od łóżek pacjentów” - oznaczająca natychmiastowe zaprzestanie sprawowania opieki nad chorymi (de facto pozbawienie ich opieki lekarskiej) - nosiła cechy bezprawności. Stosownie do art. 30 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 ze zm.), lekarz ma obowiązek udzielać pomocy lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, oraz w innych przypadkach niecierpiących zwłoki. Tak ustawowo określone obowiązki lekarza dopełniają zasady deontologii lekarskiej ujęte w składanej przysiędze Hipokratesa, w której lekarz zobowiązuje się do służenia zdrowiu i życiu ludzkiemu oraz niesienia pomocy chorym oraz uszczegółowione w Kodeksie Etyki Lekarskiej. Do zasad w tym kodeksie ujętych odsyła zresztą wprost ustawodawca w art. 4 ustawy o zawodzie lekarza.

Z kodeksu Etyki Lekarskiej, wynika, że najwyższym nakazem etycznym lekarza jest dobro chorego - *salus aegroti suprema lex esto* (art. 2 ust. 2 zd. 1). Mechanizmy rynkowe, naciski społeczne i wymagania administracyjne nie zwalniają lekarza z przestrzegania tej zasady (art. 2 ust. 2 zd. 2). Ponadto lekarz nie może odmówić pomocy lekarskiej w przypadkach niecierpiących zwłoki, jeśli pacjent nie ma możliwości uzyskania jej ze strony instytucji powołanych do udzielania pomocy (art. 69). Lekarz decydujący się na uczestniczenie w zorganizowanej formie protestu nie jest zwolniony od obowiązku udzielania pomocy lekarskiej, o ile nieudzielenie tej pomocy może narazić pacjenta na utratę życia lub pogorszenie stanu zdrowia (art. 73).

Widać zatem wyraźnie, zdaniem Sądu Najwyższego, iż posługiwanie się przez lekarzy argumentem odejścia od łóżek chorych, pozostaje w wyraźnej sprzeczności z ich obowiązkami. Wynika to zarówno z treści prawnej regulacji zawodu lekarza jak i z perspektywy zasad etyki zawodowej, które także znajdują prawne umocowanie.

Sąd Najwyższy nadto wskazał, iż daleki jest od stwierdzenia, że osoby wykonujące zawody medyczne pozbawione są prawa protestu, szczególnie w razie mankamentów w organizacji pracy. Nie upoważnia to jednak do walki o swoje prawa przy pomocy dowolnie dobranych argumentów. Ze względu na wyżej wymienione ograniczenia lekarze muszą w sposób właściwy dobierać środki nacisku. Przekroczenie granic w doborze tych środków uzasadnia obciążenie ich negatywnymi konsekwencjami własnych poczynań, co w niniejszej sprawie oznacza prawo pracodawcy uchylecia się od skutków oświadczeń woli złożonych pod wpływem groźby.

Zagadnienie bezprawności groźby pracowników nie wyczerpuje się w płaszczyźnie indywidualnych obowiązków grupy zawodowej lekarzy. Wypada bowiem zauważyć, że odejście od łóżek pacjentów w ich przypadku stanowi zaniechanie realizacji podstawowego obowiązku pracowniczego, tj. wykonywania umówionej pracy (art. 22 § 1 k.p.). Pracodawca został przy tym postawiony nie tyle przed perspektywą takiej odmowy ze strony niektórych pracowników, ile przed zagrożeniem zbiorowego powstrzymania się od opieki nad chorymi. Taka zaś perspektywa prowadzi do założenia, iż celem groźących pozostawał strajk. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. Nr 55, poz. 236) strajk polega na zbiorowym powstrzymaniu się od pracy w celu rozwiązania sporu dotyczącego interesów wskazanych w art. 1 ustawy. Zgodnie z tym ostatnim przepisem przedmiotem sporu zbiorowego mogą być m. in. warunki pracy pracowników. Widać zatem wyraźnie, że sugerowane przez stronę pracowniczą działanie należałoby zakwalifikować jako strajk.

Należy pamiętać, że sięgnięcie do tej formy protestu (art. 17 ust. 2 ustawy) ma charakter ostateczny i nie może nastąpić bez uprzedniego wyczerpania możliwości rozwiązania sporu na zasadzie polubownej w ramach rokowań i mediacji. Co więcej, sformalizowane zostało także samo rozpoczęcie procedury. Wszczęcie sporu wymaga, jak wynika z art. 7 ustawy, wystąpienia z żądaniami, których pracodawca nie zrealizuje w określonym przez stronę pracowniczą terminie. Wystąpienie takie może skierować do pracodawcy jedynie związek zawodowy (art. 2 ustawy).

Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika jedynie, że pracownicy byli reprezentowani przez stronę związkową. Nie wynika z nich jednak, by żądania ich uzyskały formalną postać wszczętego sporu zbiorowego.

Nie prowadzono w przedmiocie podwyżek rokowań ani mediacji. Nie wyczerpano zatem zasadniczej drogi sporu zbiorowego, która uprawniałaby do grożenia strajkiem.

Ustawa dopuszcza wyjątkowe przypadki, w których strajk można ogłosić bez uprzedniego prowadzenia dialogu. Należą do nich rozwiązanie stosunku pracy z prowadzącym spór działaczem związkowym lub kiedy pracodawca swym bezprawnym działaniem uniemożliwia dialog (art. 17 ust. 2 zd. 2 ustawy). Żadna z tych okoliczności niniejszym nie wchodziła w grę. W tej sytuacji groźbę odejścia od łóżek pacjentów można zakwalifikować, w ocenie Sądu Najwyższego, jako zagrożenie przeprowadzenia strajku nielegalnego. Pracodawca, który w tego rodzaju okolicznościach zdecydował się na zawarcie porozumień zmieniających treść stosunku pracy, może uchylić się od skutków swojego oświadczenia woli na zasadzie art. 87 k.c.

Nie można przy tym przypisywać, zdaniem Sądu Najwyższego, jakiegokolwiek znaczenia faktowi, że pracodawca pozostawał świadomy stanu zagrożenia, co więcej- planował środki prawne zmierzające do zniesienia jego skutków. Krytycznie podszedł do takiej postawy w zaskarżonym wyroku sąd II instancji, co służyło ubocznie uzasadnieniu braku prawa pracodawcy do skorzystania z normy art. 87 k.c. Tego rodzaju argumenty podniesione zostały niesłusznie. Do istoty stanu groźby - w odróżnieniu od błędu - należy przecież właśnie świadomość autora oświadczenia, że obciążone jest ono wadą (por. Z. Radwański, System prawa prywatnego, tom 2, pod red. Autora, Warszawa 2008, s. 420, nb 133).

Autor oświadczenia może przy tym, lecz nie musi, skorzystać z przysługującego mu prawa do uchylenia się od skutków oświadczenia woli. Ma ono formę uprawnienia kształtującego (por. B. Lewaszkiewicz-Petrykowska, Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz, pod red. M. Pyziak-Szafnickiej, Warszawa 2009, uwaga 6 do art. 88), co oznacza, że osoba, która znalazła się pod wpływem groźby może, lecz nie musi ubezskuteczyć ze skutkiem ex tunc swego działania. Ustawodawca nie wyklucza w ten sposób, że ofiara groźby uzna jednak dokonaną czynność za korzystną dla siebie i nie będzie dążyć do jej wykluczenia z obrotu,

Dlatego za bezzasadne wypada uznać, zdaniem Sądu Najwyższego, przyjęte na niekorzyść pracodawcy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia twierdzenia, iż uchylił się on od skutków oświadczeń woli dopiero po próbie innego ubezskuteczenia podwyżek. Nie ma przeszkód, by pracodawca podejmował tego rodzaju próby, co więcej, odpowiadają one - co do istoty - preferencjom dla kształtowania wzajemnych relacji między pracodawcą i pracownikami w drodze dialogu. Niemożliwość uzyskania oczekiwanych efektów na tej drodze nie odbiera pracodawcy możliwości skorzystania z innych środków, w tym, jak w niniejszym przypadku, uchylenia się od skutków oświadczeń złożonych pod wpływem groźby.

Działanie takie pozostawało uzasadnione, albowiem pracodawca znajdował się w stanie obawy o życie i zdrowie pacjentów, a zatem spełniony został ostatni *conditio iuris* wynikający z art. 87 § 1 k.c. Groźba natychmiastowego odejścia od łóżek pacjentów wymagała poważnego wzięcia pod uwagę konieczności ewakuacji szpitala, stwarzającej, tak ze względu na samo przerwanie procesu leczenia jak i panujące warunki pogodowe poważne niebezpieczeństwo dla leczonych osób w rozumieniu art. 87 § 1 *in fine* k.c.

Ocena, że miała miejsce groźba, zdaniem Sądu Najwyższego, wyczerpuje konieczność badania, czy pracodawca miał obowiązek podpisania aneksów w wymuszonej przez przedstawicieli treści oraz sprzeczności żądań pracowników z zasadami współżycia społecznego. Zarzut naruszenia art. 87 § 1 k.c. okazał się dostateczny do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy poczynił dodatkowo następujące ustalenia faktyczne:

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2012 roku, wydanym w sprawie sygn. akt IBP 9/11, Sąd Najwyższy stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 6 września 2010 roku, w sprawie sygn. akt VPa 139/09, w sprawie z powództwa A. Ś. oraz K. Z. przeciwko Powiatowi (...) i (...) w T. o wynagrodzenie. W sprawie tej, opartej na tożsamym jak w sprawie przedmiotowej stanie faktycznym, Sąd Najwyższy uznał, iż dyrektor Szpitala mógł uchylić się od skutków złożonego oświadczenia woli z uwagi na podpisanie aneksów do umów o pracę powodów w dniu 4 stycznia 2008 roku pod wpływem groźby karalnej (dowód:

wyrok i uzasadnienie Sądu Najwyższego k-1035-1042v.). K. Z. był przewodniczącym Związków Zawodowych Lekarzy (okoliczność niesporna).

W dniu 22 czerwca 2012 roku pełnomocnik powodów złożył wniosek o wydanie odpisu wyroku sądu z dnia z klauzulą wykonalności (dowód: wniosek k-772).

W dniu 24 sierpnia 2012 roku pełnomocnik pozwanych wniósł do Sądu Najwyższego **kasację** od wyroku Sądu okręgowego z dnia 5 czerwca 2012 roku, w sprawie sygnatura akt VPa 264/11, której odpis został doręczony pełnomocnikowi powodów **w dniu 3 września 2012 roku** (dowód: kasacja k- 787 i następne, potwierdzenie odbioru odpisu kasacji k-939). W uzasadnieniu kasacji skarżący odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego **z dnia 22 czerwca 2012 roku**, wydanym w sprawie sygn. akt IBP 9/11, mocą którego Sąd Najwyższy stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 6 września 2010 roku, w sprawie sygn. akt VPa 139/09, w sprawie z powództwa A. Ś. oraz K. Z. przeciwko Powiatowi (...) i (...) Centrum (...) w T. o wynagrodzenie (dowód: uzasadnienie kasacji k-801).

Wyrokiem z dnia 20 maja 2013 roku, wydanym w sprawie sygn. akt IBP 8/12, Sąd Najwyższy stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 czerwca 2012 roku, w sprawie sygn. akt VPa 264/11, w sprawie z powództwa M. Z., J. Z. oraz H. L. przeciwko Powiatowi (...) i (...) Spółce z o.o. w T. o wynagrodzenie. W sprawie tej, opartej na tożsamym jak w sprawie przedmiotowej stanie faktycznym, Sąd Najwyższy uznał, iż dyrektor Szpitala mógł uchylić się od skutków złożonego oświadczenia woli z uwagi na podpisanie aneksów do umów o pracę powodów w dniu 4 stycznia 2008 roku pod wpływem groźby karalnej (dowód: wyrok i uzasadnienie Sądu Najwyższego k-1081-1087).

Pełnomocnik pozwanych wraz z wniesioną do Sądu Najwyższego kasacją od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 czerwca 2012 roku, w sprawie sygnatura akt VPa 264/11, na podstawie art. 415 k.p.c. w związku z art. 398¹³ & 1 k.p.c. wniósł o orzeczenie o zwrocie na rzecz pozwanych spełnionych świadczeń przez zasądzenie od powodów na rzecz pozwanych zwrotu świadczeń wypłaconych na podstawie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu I Instancji w zakresie kwot, co do których nadano rygor natychmiastowej wykonalności, w następującym zakresie:

a) **na rzecz Powiatu (...)** wniósł o:- zasądzenie od powoda **A. K.** kwoty 19.439,99 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty,

-zasądzenie od powoda **M. Ł.** kwoty 19.387,98 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty,

b) **na rzecz (...) Spółki z o.o** wniósł o:

-zasądzenie od powoda **A. A.** kwoty 19.849,83 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powoda **R. A.** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **M. D.** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **K. A.** kwoty 18.638,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **A. B.** kwoty 18.638,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **E. F.** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **A. C.** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powoda **S. G.** kwoty 19.116,83 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

-zasądzenie od powódki **D. G.** kwoty 18.723,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;

- zasądzenie od powoda **T. K.** kwoty 18.919,19 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **M. K.** kwoty 22.011,65 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **M. M. (1)** kwoty 19.656,83 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **E. P.** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **J. R. (1)** kwoty 19.528,76 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powoda **J. R. (2)** kwoty 18.723,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **H. S.** kwoty 23.001,03 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powoda **R. Ś.** kwoty 18.919,19 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **K. W.** kwoty 18.723,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **A. W.** kwoty 19.438,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powoda **M. Ż.** kwoty 18.723,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty;
- zasądzenie od powódki **J. P.** kwoty 23.001,03 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik pozwanych wskazał, iż w przypadku uwzględnienia skargi kasacyjnej i ponownego rozpoznania sprawy, pozwany Powiat (...) oraz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wnoszą na podstawie art. 415 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ k.p.c. o zasądzenie zwrotu w/w kwot wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku przez Sąd Najwyższy do dnia zapłaty. Z chwilą wydania wyroku bowiem żądanie zwrotu zapłaconych należności stanie się wymagalne, gdyż kwoty spełnione na rzecz powodów utracą swoją dotychczasową podstawę prawną i staną się wymagalnym świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 & 2 k.c. Zasadne jest wobec powyższego, zdaniem pełnomocnika pozwanych, żądanie zapłaty odsetek od dnia wydania wyroku od wszystkich spełnionych na rzecz powodów należności, w tym od kwot pierwotnie zapłaconych tytułem zwrotu kosztów postępowania. Ponieważ pozwani spełnili świadczenia w celu uniknięcia przymusu, a powodowie mieli wiedzę, że muszą liczyć się z obowiązkiem zwrotu spełnionego świadczenia, tym samym nie mogą obecnie bronić się zarzutem, że świadczenie zostało przez nich zużyte i nie są już wzbogaceni (vide: 26 lutego 2004 r., V CK 220/2003, LexPolonica nr 368191 (OSNC 2005, nr 3, poz. 49; wyroku Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2005 r., II PK 288/04, LexPolonica nr 407028, OSNP 2006, nr- 9-10, poz. 146).

W toku postępowania pełnomocnik pozwanych podtrzymał swój wniosek zawarty w skardze kasacyjnej pkt. 8 lit. a i b złożony na podstawie art. 415 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ & 1 k.p.c. o zwrotne zasądzenie na rzecz pozwanych od powodów świadczeń spełnionych na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, precyzując żądanie w zakresie odsetek, poprzez oznaczenie ich daty początkowej na dzień 21 maja 2013 roku.

Po wydaniu wyroku przez Sąd II Instancji pozwany (...) Spółka z o.o. w T. oraz Powiat (...) zapłacili na rzecz powodów kwoty zasądzone wyrokiem (należności główne, odsetki i koszty) oraz opłacili należne składki na ubezpieczenie społeczne i zaliczkę na podatek dochodowy. Zakres świadczeń spełnionych w wykonaniu zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu I Instancji wraz z zapłaconymi składkami ZUS i zaliczką na podatek dochodowy, zawierają listy płac - w wrześniu 2011 roku w zakresie kwoty 1.000,00 zł wypłaconej każdemu z powodów na podstawie rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego w wyroku Sądu I Instancji (dowód: lista płac z września 2011 roku k-852-859), z dnia 26.07.2012r. w zakresie wynagrodzenia zasadniczego (dowód: lista płac z 26.07.2012r.

k-861-868) oraz z 27.07.2012r. w zakresie wypłaconych odsetek i kosztów postępowania (dowód: lista z 27.07.2012r. k-869).

Nadto pozwany zapłacił:

- na rzecz powoda **A. A.** w dniu 26 lipca 2012r. oraz w dniu 27 lipca 2012 roku kwotę należności głównej **16.532,83 złote** (10.991,05 zł. + 5.541,78 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-877; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k - 870);

- na rzecz powoda **A. K.** w dniu 27 czerwca 2012r. kwotę należności głównej **16.122,99** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.403,34 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-842; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -843);

- na rzecz powódki **M. Ł.** w dniu 13 czerwca 2012r. kwotę należności głównej **16.070,98** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.351,33 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-849; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -850);

- na rzecz powoda **R. A.** a w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k- 880; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -881);

- na rzecz powódki **M. D.** w dniu 27 lipca 2012r. oraz w dniu 16 sierpnia 2012 roku kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-883 ; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -884);

- na rzecz powódki **K. A.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.321,10** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,05 zł. + 5.130,05 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-886 ; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -887);

- na rzecz powódki **A. B.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.321,07** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,02 zł. + 5.130,05 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-889 ; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -890);

- na rzecz powódki **E. F.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia – k-892; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -893);

- na rzecz powódki **A. C.** dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-895; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -896);

- na rzecz powoda **S. G.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.799,83** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.451,05 zł. + 5.348,78 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów

postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-898; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -899);

- na rzecz powódki **D. G.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.406,22** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,05 zł. + 5.215,17 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-901; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -902);

- na rzecz powoda **T. K.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.602,19** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.319,65 zł. + 5.282,54 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-904; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -905);

- na rzecz powódki **M. K.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **18.694,65** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (12.387,03 zł. + 6.307,62 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-907; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k - 908);

- na rzecz powódki **M. M. (1)** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.339,83** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.991,05 zł. + 5.348,78 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-910; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -911);

- na rzecz powódki **E. P.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-913; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -914);

- na rzecz powódki **J. R. (1)** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **16.211,76** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.492,11 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-916; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -917);

- na rzecz powoda **J. R. (2)** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.406,22** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,05 zł. + 5.215,17 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-919; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -920);

- na rzecz powódki **H. S.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **19.684,03** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (13.047,78 zł. + 6.636,25 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-922; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -923);

- na rzecz powoda **R. Ś.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.602,19** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.319,65 zł. + 5.282,54 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-925; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -926);

- na rzecz powódki **K. W.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.406,22** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,05 zł. + 5.215,17 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-928; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -929);

- na rzecz powódki **A. W.** w dniu 13 sierpnia 2012 roku kwotę należności głównej **16.121,75** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.719,65 zł. + 5.402,10 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-931; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -932);

- na rzecz powoda **M. Ż.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **15.406,22** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (10.191,05 zł. + 5.215,17 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-934; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k - 935);

- na rzecz powódki **J. P.** w dniu 26 i 27 lipca 2012r. kwotę należności głównej **19.684,03** złotych, w tym składki ZUS, zaliczkę na podatek dochodowy (13.047,78 zł. + 6.636,25 zł. odsetki) oraz kwotę 3.317 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym składki ZUS, zaliczka na podatek dochody (dowód: potwierdzenia przelewu wynagrodzenia k-937; potwierdzenie przelewu odsetek i kosztów postępowania k -938).

Pełnomocnik powodów w piśmie procesowym z dnia 24 lutego 2013 roku, **załączając oświadczenia powodów o cofnięciu pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia**, w związku z przedmiotowymi oświadczeniami powodów oraz w odpowiedzi na wniosek restytucyjny pozwanych z dnia 18 października 2013 r. o zwrotne zasądzenie świadczenia spełnionego wniósł o umorzenie niniejszego postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. oraz odstąpienie na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążenia powodów kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa prawnego na rzecz pozwanych.

W uzasadnieniu pisma pełnomocnik powodów w skazał, iż w przedmiotowej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c., ponieważ powodowie wytaczając powództwa byli subiektywnie przeświadczeni o słuszności dochodzonego przez nich roszczenia, zaś niniejsza sprawa była szczególnie skomplikowaną zarówno pod względem faktycznym jak i prawnym, występowały w niej istotne wątpliwości, co do wykładni lub stosowania przepisów.

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i zważył, co następuje:

wobec skutecznego złożenia przez powodów oświadczeń o cofnięciu pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia i braku okoliczności wskazanych w art.203 § 4 k.p.c, Sąd Okręgowy na podstawie art.386 & 3 k.p.c. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim IV Wydziału Pracy z dnia 1 lipca 2011 roku, wydany w sprawie sygn. akt IV P 627/08, w stosunku do powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., A. K., M. Ł., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. i umarzył postępowanie w sprawie.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Wszak w świetle ugruntowanego stanowiska doktryny i orzecznictwa cofnięcie pozwu przez stronę postępowania skutkuje uznaniem jej za osobę przegrywającą proces, a w konsekwencji nałożeniem na nią obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi. Stosownie bowiem do treści art. 98 § 1 k.p.c, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powołany przepis ustanawia dwie zasady rozstrzygnięcia o kosztach procesu, tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, więc obciążenie strony przegrywającej kosztami postępowania oraz zasadę orzekania o zwrocie kosztów niezbędnych i celowych. Wyjątkiem od tej reguły jest orzeczenie o kosztach postępowania na podstawie art. 102 k.p.c, według którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sama treść tego przepisu przemawia za tezą, że jego wykładnia nie może być rozszerzająca (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 października 1976 r., IV PZ 61/76, nie publ. oraz z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, nie publ.), a w konsekwencji zastosowanie art. 102 k.p.c. może mieć miejsce w sytuacjach wyjątkowych. W doktrynie oraz judykaturze do grona sytuacji uzasadniających zastosowanie art. 102 KPC można zaliczyć następujące stany faktyczne: w sprawie o rozwód sąd orzeka rozwiązanie małżeństwa, ale z winy powoda, w sprawach dotyczących

stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, choćby zamiary stron były całkowicie zgodne (np. w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa), oddalenie roszczeń powoda na podstawie art. 5 KC, wyjątkowo ciężka sytuacja strony przegrywającej finalne uwzględnienie powództwa strony winnej przedłużania się procesu. Jak widać są to sytuacje wyjątkowe i trudno je odnieść do realiów niniejszej sprawy. Przedstawione przez pełnomocnika powodów w piśmie procesowym z dnia 24 lutego 2013 roku rozumowanie, mające uzasadnić odstąpienie od obciążenia strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego, posługuje się zaś argumentacją, którą trudno zaakceptować. Zakłada bowiem, że wytoczenie procesu, przez stronę przekonaną o słuszności swoich roszczeń, stanowi obowiązek strony, co uniemożliwia jej obciążenie kosztami postępowania w razie przegrania procesu. Wszak wskazać należy, iż wytoczenie powództwa przez stronę stanowi zawsze jej uprawnienie, a nie obowiązek z prawnego punktu widzenia. Niezależnie od pobudek osobistych, jakie kierują stroną w takim działaniu, z prawnego punktu widzenia nie musi ona powództwa wytaczać albo - decydując się na taki krok - ocenić ryzyko, wiążące się z potencjalną przegraną w sprawie. Twierdzenie pełnomocnika powodów, iż byli oni przekonani o słuszności swoich roszczeń nie może, w ocenie Sądu Okręgowego, wykluczać zastosowania ogólnych zasad rozliczania kosztów postępowania, albowiem teoretycznie można założyć, iż każda strona występująca z pozwem do sądu jest przekonana o słuszności swoich racji, jednak w przeciwnym razie nie występowałyby na drodze sądowej. Konsekwencją przyjęcia takiego założenia byłoby wykluczenie możliwości obciążenia strony, która ostatecznie przegrała spór, kosztami postępowania, co czyniłoby przepis art. 98 k.p.c. martwym. Oczywiście w postępowaniach z zakresu prawa pracy istnieje częstsza tendencja do odstępstwa od obciążania pracownika kosztami postępowania. Wynika jednak ona z oceny możliwości interpretacyjnych pracownika i oczekiwań co do stopnia jego rozeznania w regulacjach prawa pracy. Inne jednak oczekiwania mogą być kierowane pod adresem pracownika na stanowisku produkcyjnym, inne natomiast względem osoby z wyższym wykształceniem, w dodatku mającego możliwość konsultacji problemu prawnego z profesjonalnym pełnomocnikiem, który reprezentuje go w postępowaniu. W takim przypadku istnieje mniejsze pole do odstępstwa od obciążenia strony kosztami postępowania, powinna ona bowiem zdawać sobie sprawę z potencjalnego ryzyka przegranej w dużo większym - aniżeli pracownik o mniejszym stanie wiedzy i występujący bez pełnomocnika - stopniu. Nadto pamiętać należy, iż nieobciążanie strony kosztami postępowania skutkuje przerzuceniem ciężaru poniesienia kosztów na drugą stronę, która pomimo uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia zostaje „ukarana” obowiązkiem poniesienia kosztów postępowania. Stąd, przed zastosowaniem powyższej instytucji, Sąd winien wnikliwie rozważyć, czy okoliczności danej sprawy dają asumpt do uznania, iż zachodzą w sprawie szczególne okoliczności w rozumieniu art. 102 k.p.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w sprawie niniejszej nie ma powodu do zastosowania względem powodów kryteriów, uzasadniających odstąpienie od obciążenia ich kosztami postępowania. Powodowie są osobami z wyższym wykształceniem, w dodatku mającymi możliwość konsultacji problemu prawnego z profesjonalnym pełnomocnikiem, który reprezentował ich interesy w postępowaniu. Pełnomocnik winien więc uświadomić swoim mocodawcom, iż przekonanie strony o słuszności racji nie jest argumentem wystarczającym dla uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia. Wszak proces jest kontradyktoryjny i ma charakter dynamiczny, a inicjatywa procesowa należy do obu stron postępowania, co oznacza, iż jego wyniku nie można jednoznacznie przewidzieć w chwili wytoczenia powództwa. Ponadto ustawodawca przewiduje dwuinstancyjność postępowania oraz nadzwyczajny środek w postaci kasacji, przysługującej od prawomocnego już wyroku, co oznacza, iż uzyskanie przez stronę korzystnego rozstrzygnięcia w danej instancji nie oznacza jego utrzymania przez sądy nadrzędne. Nie bez znaczenia dla oceny sytuacji powodów, w szczególności w świetle zasad współżycia społecznego, mają też, zdaniem Sądu Okręgowego, okoliczności stanowiących źródło ich roszczeń w niniejszej sprawie, a więc postępowanie grupy zawodowej, którą powodowie reprezentują, a które Sąd Najwyższy uznał za wysoce naganne (postanowienie sądu Najwyższego z dnia 1.12.2011 roku, ICZ 26/11). Ocena ta w sposób szczególny przytoczona została we wstępnej części uzasadnienia, Sąd nie będzie więc ponownie jej przytaczał. Wskazać w tym miejscu należy, iż w świetle art. 398²⁰ k.p.c., Sąd Okręgowy jest związany wykładnią dokonana przez Sąd Najwyższy.

Dlatego też mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z &12 ust.1 pkt 2 w związku z &6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z

urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) zasądził na rzecz pozwanego Powiatu (...) w T. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od powodów: M. Ł. oraz A. K. kwotę po **4.234,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 2.417,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego oraz na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego od powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. kwotę po **4.234,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 2.417,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego. Na powyższe koszty składają się:

-kwota kosztów zastępstwa procesowego za I instancję w wysokości 1.817,00 złotych oraz

-kwota 2.417,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych przez powodów kosztów za I instancję.

Na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z & 13 ust 1 pkt 1 i ust.4 pkt 1 oraz &12 ust.1 pkt 2 w związku z &6 pkt 5 i Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461), Sąd zasądził na rzecz pozwanego Powiatu (...) w T. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego od powodów: M. Ł. oraz A. K. kwotę po **3.360,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 900,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą oraz zasądził na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. tytułem zwrotu postępowania apelacyjnego i kasacyjnego od powodów: A. A., R. A., M. D., K. A., A. B., E. F., A. C., S. G., D. G., T. K., M. K., M. M. (1), E. P., J. R. (1), J. R. (2), H. S., R. Ś., K. W., A. W., M. Ż., J. P. kwotę po **3.360,00** złotych od każdego z nich, w tym kwotę 900,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą. Na powyższe koszty składają się:

- kwota kosztów zastępstwa procesowego za II instancję w wysokości 900,00 złotych i opłata od apelacji w kwocie 30 złotych;

- kwota 900,00 złotych tytułem zwrotu wyegzekwowanych przez powodów kosztów za II instancję;

- kwota 1.800,00 złotych kosztów zastępstwa procesowego za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz kwota 30 złotych opłaty od kasacji.

Sąd orzekł o kosztach postępowania uwzględniając przy tym koszty wyegzekwowane od pozwanych, albowiem koszty podlegają rozliczeniu w ramach całościowego traktowania kosztów procesu w orzeczeniu kończącym postępowanie. W tym zakresie art. 415 k.p.c. nie ma zastosowanie, pierwszeństwo bowiem należy przyznać regułom rządzącym rozstrzygnięciami o kosztach, w szczególności art. 108 k.p.c., który nakazuje rozstrzygnąć o nich w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Ponieważ niniejsze postępowanie stanowi kontynuację postępowania po uchyleniu wyroku przez Sąd Najwyższy, zasadnym jest, aby wszystkie koszty całego postępowania były rozliczne łącznie (tak Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 1968-02-14, I PR 441/67, Opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1968, Nr 11, poz. 192, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14.09.2005 roku, IACa 156/05).

Przystępując do oceny zasadności zgłoszonego wniosku restytucyjnego, Sąd uznał, iż został on skutecznie zgłoszony przez pozwanych w kasacji, wniesionej do Sądu Najwyższego. Zgodnie zaś z treścią art. 415 k.p.c. k.p.c., uchylając lub zmieniając wyrok, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego. Nie wyłącza to możliwości dochodzenia w osobnym procesie, także od Skarbu Państwa, naprawienia szkody poniesionej wskutek wydania lub wykonania wyroku. Podkreślić przy tym należy, iż orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia może być wydane wyłącznie w wyroku kończącym postępowanie w sprawie, przy czym wyrokiem uchylającym kończącym postępowanie w sprawie jest wyrok,

w którym sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie, tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie (art. 386 § 3 KPC) (tak Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 2010-10-08, II PK 37/10, Opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2012, Nr 1-2, poz. 6, str. 14). Wskazać przy tym należy, iż Sąd, do którego zgłoszono wniosek w trybie art. 415 KPC, jest nim związany, wobec czego nie może go pozostawić bez rozpoznania albo odesłać stronom w tym zakresie do osobnego procesu. Uwzględnienie wniosku następuje w formie orzeczenia o zwrocie zasądzonego i następnie wyegzekwowanego lub spełnionego świadczenia. Restytucji podlega suma zasądzona w sentencji wyroku wraz z odsetkami. O kosztach procesu należy orzec w wyroku orzekającym o zwrocie świadczenia (tak Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 1968-02-14, I PR 441/67, Opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1968, Nr 11, poz. 192).

Dokonując merytorycznej oceny zgłoszonego przez pozwanych wniosku wskazać należy, iż w świetle ugruntowanego już poglądu doktryny oraz orzecnictwa Sadu Najwyższego nie budzi wątpliwości fakt, że art. 415 k.p.c. oraz przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, dotyczące wniosku restytucyjnego mają tylko charakter procesowy i ustanawiają uproszczony sposób dochodzenia tego roszczenia, a jego podstawę materialno -prawną stanowią przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (nienależnym świadczeniu) (tak wyrok sądu Najwyższego z dnia 15.02.2013 roku ICSK 323/12 lex 1308002). Nadto w uchwale 7 sędziów z dnia 11 lipca 2012 roku Sąd Najwyższy wskazał, iż przepis art. 415 zdanie pierwsze w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. nie stanowi materialno-prawnej podstawy roszczenia o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia (sygn. akt II PZP 1/12,opubl. OSNC 2013/4/43, Prok.i Pr.-wkl. 2013/4/40, Lex 1298185).

Zgodnie zaś z treścią art. 410&2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli podstawa prawna świadczenia odpadła, tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie. Odwołanie się do przepisów Kodeksu cywilnego, regulujących kwestię nienależnego świadczenia powoduje, iż należy dokonać analizy sytuacji prawnej powodów w oparciu o kryteria zakreślone treścią przepisów art. 405 k.c. oraz 409 k.c. W doktrynie przyjmuje się przy tym, iż przepis art. 409 k.c. jest wyjątkiem od przewidzianej w art. 405 k.c. ogólnej zasady obowiązku zwrotu, dlatego też przepis ten nie może być przedmiotem wykładni rozszerzającej (por. glosa A. Szponara do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14.07.1998 roku IIICKN 578/97 OSP 1999 nr 4 poz. 85). Zasadą więc jest, że obowiązek zwrotu korzyści wygasa, jeżeli dojdzie do jej zużycia lub utraty. Powodowie winni więc, zgodnie z treścią art. 409 k.c., udowodnić, iż uzyskaną korzyść zużyli lub utracili w taki sposób, iż nie są już wzbogaceni. Podkreślić przy tym należy, iż powołanie się na wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści wymaga nie tylko udowodnienia jej zużycia, lecz ponadto takiego zużycia, które powoduje trwający brak wzbogacenia. W przypadku, gdy korzyść stanowią sumy pieniężne, nie wystarcza samo ich wyzbycie się –wydatkowanie. Chodzi o takie wydatkowanie, które nie pozostawia stanu wzbogacenia, a więc zużycie korzyści, które nastąpiło bez surogatu i bez żadnej korzystnej zmiany w innej części majątku wzbogaconego, bez korzyści zastępczej (surogatu) ani zaoszczędzenia wydatku (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20.06.2012 roku ICNP 76/11). W wyroku z dnia 4 kwietnia 2008 roku (IPK 247/07). Strona powodowa, zgodnie z regułą wynikającą z art. 6 k.c. winna więc udowodnić przed sądem zaistnienie powyższych okoliczności. Zgodnie bowiem z treścią art. 232 k.p.c., pozwalającym procesowo zrealizować powyższą regułę, strony są obowiązane wskazywać dowody do stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, przy czym muszą to być środki dowodowe, które pozwolą na wiarygodne ustalenie okoliczności faktycznych (S.A. w Lublinie z dnia 04.10.2012 roku, IIIAUa 305/12). Tymczasem powodowie, reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, ograniczyli się do zgłoszenia wniosku o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, który to dowód, w ocenie Sądu, nie może odnieść zamierzonego skutku. Wszak zgodnie z art. 299 k.p.c., sąd zarządza dowód z przesłuchania stron, jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub ich braku pozostały nie wyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, przy czym fakty te winny być wskazane w tezie dowodowej. Dowód ten ma więc charakter „posiłkowy” i nie może zastąpić postępowania dowodowego, ani przesądzać jego wyników (por. S.A. w Krakowie z dnia 14.10.2010 roku IACa 875/10). Wszak niewystarczającym dowodem w sprawie jest jedynie twierdzenia strony, nie poparte żadnymi innymi środkami dowodowymi, że zużyła lub utraciła zasądzone świadczenia pieniężne w taki sposób, że nie jest już wzbogacona. Twierdzenia te mogą mieć jedynie charakter

pomocniczy, **ale nie mogą stanowić jedyne dowodu w sprawie**, tym bardziej, iż wniosek restytucyjny obejmuje stosunkowo wysokie kwoty pieniężne (tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 06.02.2013r.III AUa 998/12, Legalis).

Zresztą wskazać należy, iż nawet wykazanie spełnienia powyższej przesłanki przez powodów nie może odnieść, w ocenie Sądu, zamierzonego skutku, albowiem powodowie winni liczyć się z obowiązkiem zwrotu wypłaconego świadczenia. Sąd Okręgowy nie podziela przy tym stanowiska pełnomocnika powodów, iż fakt wypłaty świadczenia przez stronę pozwaną na podstawie orzeczenia Sądu II instancji, które było orzeczeniem prawomocnym, zwalnia powodów od liczenia się z obowiązku zwrotu, albowiem powyższa argumentacja stawia pod znakiem zapytania sens powołanej przez ustawodawcę instytucji restytucji. Wszak oczywistym jest, iż skarga kasacyjna przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu II instancji, nie budzi wątpliwości także fakt, iż przepisy postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁶ k.pc., art. 398¹⁹ k.pc.) regulują instytucję restytucji, obowiązek zaś zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie w wykonaniu prawomocnego wyroku, wynika z ukształtowania skutków nadzwyczajnych środków zaskarżenia, zależy nie tylko od tego, czy w sprawie przysługuje skarga kasacyjna, ale również o tego, jakie rozstrzygnięcie zapadło po uchyleniu prawomocnego wyroku wskutek uwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 25 stycznia 2011 roku, Ts 56/09).

Dlatego też, Sąd Okręgowy uznaje, iż prawomocność orzeczenia sądu okręgowego nie uzasadnia braku liczenia się z obowiązkiem zwrotu, skoro wniesiona została skarga kasacyjna (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8.07.2010 roku IACa 531/10). Oczywiście w grupie poglądów dopuszczających restytucję świadczeń uzyskanych w wyniku wadliwego prawomocnego wyroku, występują różnorodne kryteria oceny, **czy wzbogacony powinien liczyć się z możliwością zwrotu świadczenia, a jeżeli tak, to w jakim czasie** np. powinien do upływu terminu do złożenia skargi kasacyjnej; powinien od dnia złożenia skargi kasacyjnej lub skargi o wznowienie; (wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 1971 r., I CR 552/70, OSNC 1971, nr 9, poz. 161), **w razie skutecznego złożenia skargi w podobnej sprawie**. W ocenie Sądu Okręgowego nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi na powyższe pytanie, albowiem ustalenie okresu w trakcie którego wzbogacony powinien liczyć się z możliwością zwrotu świadczenia zależec będzie od konkretnych okoliczności . Zasadniczo w orzecznictwie przyjmuje się, iż wzbogacony nie jest obciążony powinnością liczenia się z możliwością zwrotu świadczenia do momentu powzięcia wiadomości o wniesieniu kasacji przez zubożonego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21.01.1971 roku, ICR 552/70 OSN 1971 nr.9 poz. 161, prof. E. Łętowska „Bezpodstawne wzbogacenie” C.H. Beck 2000). W przypadku bowiem wniesienia takiej skargi przez stronę, wzbogacony powinien liczyć się z możliwością zwrotu świadczenia do czasu zakończenia postępowania przez Sądem Najwyższym. Oczywiście znaczenie dla zakończenia okresu, kiedy wzbogacony powinien liczyć się z możliwością zwrotu świadczenia ma treść rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, albowiem wyrok niekorzystny dla strony na rzecz której zasądzono świadczenie oznacza dalsze wydłużenie tego okresu. Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy należałoby stwierdzić, iż powodowie reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, winni liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia, od dnia 3 września 2012 roku, albowiem **w dniu 24 sierpnia 2012 roku** pełnomocnik pozwanych wniósł do Sądu Najwyższego **kasację** od wyroku Sądu okręgowego z dnia 5 czerwca 2012 roku, w sprawie sygnatura akt VPa 264/11, której odpis został doręczony pełnomocnikowi powodów **w dniu 3 września 2012 roku**. Należy jednak zauważyć, iż w uzasadnieniu kasacji skarżący odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego **z dnia 22 czerwca 2012 roku**, wydanym w sprawie sygn. akt IBP 9/11, mocą którego Sąd Najwyższy stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 6 września 2010 roku, w sprawie sygn. akt VPa 139/09, w sprawie z powództwa A. Ś. oraz K. Z. przeciwko Powiatowi (...) i (...) w T. o wynagrodzenie, a więc sprawie tożsamej z przedmiotową i wywiedzioną z tego samego stanu faktycznego. Podkreślić przy tym należy, iż powodowie reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika mieli wiedzę, iż tożsama sprawa toczyła się przez Sądem w Piotrkowie Tryb., sygn V Pa 139/09, ponieważ ich pełnomocnik powoływał się w toku postępowania na wyrok sądu wydany w tej sprawie. Zdaniem Sądu powodowie mieli więc wiedzę, iż **w dniu 22 czerwca 2012 roku**, Sąd Najwyższy w tożsamej sprawie orzekł o niezgodności z prawem, wydanego w sprawie wyroku. Zauważyć przy tym należy, iż powodem w sprawie sygn. akt VPa 139/09 był min. K. Z., członek zarządu (...), tak więc winien poinformować związkowców o treści wyroku, winien to również uczynić, zdaniem Sądu, pełnomocnik powodów. Dlatego też, w ocenie Sądu Okręgowego, powodowie

odbierając wypłacone przez pozwanych świadczenia w 2011 roku w zakresie nadanym rygorem natychmiastowej wykonalności oraz w miesiącu lipcu i sierpniu 2012 roku, powinni liczyć się z możliwością ich zwrotu.

Dlatego też, mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie III wyroku.

Sąd oddalił wniosek w zakresie żądania odsetek od wypłaconych kwot od dnia 21 maja 2013 roku, albowiem odszkodowawczy charakter odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego objętego wnioskiem restytucyjnym, wyklucza możliwość ich skutecznego dochodzenia w tymże wniosku restytucyjnym. Ustawodawca w art. 415 k.p.c w zdaniu drugim przewidział bowiem możliwość dochodzenia szkody poniesionej na skutek wydania lub wykonania wyroku w osobnym procesie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2013 roku, ICSK 275/12, LEX 1288602).

Sąd oddalił również w minimalnym zakresie roszczenie należne od A. B., albowiem wypłacona jej kwota wyniosła 18.638,07 złotych, a nie 18.638,10 złotych.

Stosownie do powyższych rozważań, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.